

1948-2017 || בגיל 69, צילה לוי, מגיבורות פרשת ילדי תימן, מתה בארה"ב

לפני 20 שנה מדינה שלמה התרגשה כשצילה לוי מצאה את אמה הביולוגית, מרגלית עומייסי, שהתינוקת שלה נעלמה בבית היולדות בראש העין. אבל בהמשך התגלו ספקות בהיותן אם ובת. החודש נפטרה לוי, מגיבורות פרשת ילדי תימן, שחיה בארה"ב

עופר אדרת 29.06.2017 15:32

לפני עשרים שנה, בקיץ 1997, נכנסה צילה לוי, ישראלית שחיה בארה"ב, למשרדו של עורך הדין רמי צוברי, והטילה פצצה שהסעירה את רוחו. היא סיפרה לו, כי היא חושדת שסביב קום המדינה נחטפה מבית התינוקות, הוצאה בכוח מחיק משפחתה שעלתה לארץ מתימן, ונמסרה לאימוץ כפוי במשפחה אשכנזית שגרה בקיבוץ.

צוברי דאג לתת הד תקשורת נרחב לסיפורה, ותוך זמן קצר הוצף משרדו בפניות של עשרות משפחות מרחבי הארץ, שטענו כי צילה היא בתם האובדת. אחת הפניות שצדו את עיניו היתה זו של מרגלית עומייסי מרמת גן, אשר זיהתה את צילה כבתה התינוקת, סעדה, שנעלמה סביב קום המדינה.

ד"ר חסן חטיב מהמחלקה לגנטיקה שבמכון למדעי החיים באוניברסיטה העברית בירושלים ביצע להן בדיקה גנטית. התוצאה לא איכזבה. היא קבעה כי השתיים הן אם ובתה בוודאות של 99.99%.

התקשורת בארץ ובעולם סערה בעקבות הממצאים. "צילה לוי, שנעלמה ב-49 מבית התינוקות בראש העין, הצליחה לאתר את אמה הביולוגית, מרגלית עומייסי", נכתב ב"הארץ". "אתמול התקבלה בפעם הראשונה הוכחה גנטית לטענותיהם של משפחות ילדי תימן האבודים", דיווח העיתון.

יום לאחר מכן יצאו השתיים לסיור מתוקשר בראש העין, שם נפרדו כמעט יובל שנים לפני כן. "עד היום גדלה צילה על מסורת של בית פולני מעורב בניחוח חציר. עכשיו פרצו לעולמה בבת אחת ניחוחות של סחוג, חילבה ומרק רגל", דיווח אז "ידיעות אחרונות". "אבל גם אחרי סיבוב בחוצות ראש העין וארוחת צהריים במסעדת שבזי, שמציעה את מיטב מאכלי המטבח התימני, המעדן האהוב עליה הוא עדיין גפילטע פיש עם סוכר מאכל לא מאוד פופולרי במשפחת עומייסי".

כהת עור יחידה בקיבוץ

סיפורה פורסם מעל במות רבות. היא תיארה כיצד ב-1949, בהיותה תינוקת, נאספה ממרפאה בחיפה בידי אנדה ומרדכי רוזנשטוק (רוזן), ניצולי-שואה חשוכי ילדים מקיבוץ עין-המפרץ. בגיל שש סיפרו לה שהיא מאומצת. שנות ילדותה היו קשות. לצד העובדה שהיתה שונה בצבע עורה משאר ילדי הקיבוץ, היא גם לקתה בפוליו, ורותקה לכסא גלגלים. "כל השנים הייתי שונה בקיבוץ. כולם היו בהירים ואני הייתי כהת העור היחידה. ילדים הם, כידוע, עם אכזר. הייתי צריכה לעבוד קשה כדי למצוא חן", סיפרה.

היא למדה בתיכון "נעמן" ואחר כך התנדבה לשירות לאומי, אותו עשתה כטבחית בקיבוץ אדמית על גבול לבנון. בשירות הכירה את קרל (חיים), יהודי-אמריקאי, שביקר בישראל. סביב 1980, אחרי שנישאו, היגרו לסקרמנטו, בירת קליפורניה בארה"ב, שם עסקה בהוראת עברית ויהדות בבית ספר "שלום", ובהמשך היתה נהגת משאית.

אביה המאמץ מת ב-1967. אמה המאמצת מתה ב-1992. כל מאמציה לברר את זהות הוריה הביולוגיים העלו חרס. בתיק האימוץ שלה נכתב כי היא "אסופית", ילדה עזובה. כעת, ב-1997, לאחר שמצאה את אמה הביולוגית בישראל, ליון אמרה כי מבחינתה מדובר ב"סגירת מעגל חשוב". היא הוסיפה, כי היא מקווה שהמקרה שלה יעודד מאמצים אחרים לצאת למסע לחיפוש הוריהם.

דובר הוועדה הציבורית לגילוי ילדי תימן הנעדרים, מסר אז כי "זו הפעם הראשונה שמתגלה, באופן שלם וברור מקרה המייצג את אופן היעלמות של הילדים". לצד זאת, הוא דרש מוועדת החקירה הממלכתית להיעלמות ילדי תימן, שהיתה אז בעיצומה של עבודתה, לערוך בדיקות גנטיות לכל המשפחות שהתלוננו על היעלמות ילדיהן, ולהתאימן לבדיקות גנטיות של מאות ילדים שאומצו.

פרשת היעלמות ילדי תימן: סיקור מיוחד ב"הארץ"

ואולם, על השמחה של האם ובתה החלו אט אט להעיב ספקות. תחילה, בוועדת החקירה הממלכתית, לשם באו ליון ועומייסי להעיד, החלה החוקרת עו"ד דרורה נחמני-רוט, לפקפק בסבירות שהשתיים הן אם ובתה. בין היתר, נטען כי עומייסי דיווחה שבתה נעלמה ב-1950, כשהיתה בת שנה וחצי, אך לפי מסמכי האימוץ צילה ליון נמסרה להוריה המאמצים בתחילת 1949, כשהיתה בת עשרה ימים. "מסמכים סותרים מעלים ספקות באשר לקרבת הדם בין צילה ליון לעומסי", דיווח אז "הארץ". עו"ד צוברי, מנגד, טען כי המסמכים מזויפים וכי יש להתייחס רק לממצאי הבדיקה הגנטית.

"לא יעזור לאף אחד"

ואולם בהמשך צצו סדקים גם באמינותה של בדיקה זו. באוקטובר דיווח המכון לרפואה משפטית, שבראשו עמד אז פרופ' יהודה היס, כי בדיקה גנטית נוספת שנעשתה לשתיים גילתה כי ליון איננה בתה של עומייסי. ב"הארץ" דווח אז, כי הבדיקה שערך המכון בוצעה בטכניקה אחרת, שבדקת מטען גנטי שעובר מהאם לילדיה, ונחשבת מדויקת יותר מזו שבוצעה באוניברסיטה העברית.

עומייסי תקפה בחריפות את פרופ' היס, ואמרה כי הוא משקר וכי הבדיקה שביצע המכון היא "רמאות", שנועדה לטייח את פרשת ילדי תימן. "זה לא יעזור לאף אחד, כי את הבת שלי אי אפשר לקחת ממני, כמו שלקחו אותה ב-49", אמרה.

גם ליון סירבה לקבל את תוצאות הבדיקה. "לכל קורעי הלבבות ומפרידי הנפשות, אני אומרת היום שאולי ניצחתם בקרב אבל אנחנו ננצח את המערכה. אין לי צל של ספק שמרגלית היא אמא שלי", אמרה. "אני מאוכזבת מהארץ שלי ומפרופסור היס, שבאים היום להפריע לי בשמחה שלי. מה שעושים לנו זאת אכזריות והוספת חטא על פשע", הוסיפה.

את עמדתן גיבה תחילה ד"ר חטיב מהאוניברסיטה העברית, שביצע את הבדיקה הגנטית הראשונה, שבה נמצא כי השתיים הן אם ובת. "אני בטוח בתוצאות שלי", אמר. ואולם בהמשך, בבדיקות נוספות

שנערכו באוניברסיטה העברית, "נמצאו מספר סימנים, ששללו באופן שאינו משתמע לשתי פנים את האפשרות, שצילה היא בתה של מרגלית", כפי שנמסר אז מהאוניברסיטה.

עו"ד צוברי טוען עד היום, כי על חטיב הופעלו לחצים לחזור בו מהבדיקה הראשונה. חטיב, היום פרופסור במחלקה למדעי בעלי החיים באוניברסיטת ויסקונסין-מדיסון, אמר השבוע ל"הארץ" כי הפרשה היתה עבורו "חווייה בלתי נעימה ואף מוזרה וקשה" וכי מעולם לא חזר בו מהתוצאה של הבדיקה שביצע.

פרופ' יוסי הירשברג, שניהל את המחלקה לגנטיקה באוניברסיטה, אמר השבוע כי הבדיקה שביצע חטיב, היתה רשלנית ולא מקצועית וכי הוא כלל לא היה מוסמך לערוך בדיקות גנטיות בבני אדם. הירשברג גם דחה את הטענות להפעלת לחצים על חטיב, ואמר כי הלחץ היחיד שהופעל עליו היה לעמוד בקריטריונים מדעיים מקובלים, ולתקן את טעותו.

לוין ועומייסי המשיכו תחילה לשמור על קשר גם נוכח הספקות בקרב בתן המשפחתית, ועומייסי אף ביקרה בסקרמנטו ובילתה בחיק מי שהאמינה כי הם נכדיה. "חטיפות הילדים הן פצע פנימי, שלא ניתן לרפא. הוא יוצר מצב של בכייה לדורות. מישהו צריך לקחת אחריות ולהודות בטעות שנעשתה בשנות ה-50, כדי שהמשפחות שנפגעו לא ימשיכו את הכאב גם בדורות הבאים", אמרה לוין ל"ידיעות אחרונות" ב-2001. סיפורה מופיע בהרחבה בספרו של צוברי, "בעקבות אחיי האובדים".

עומייסי נפטרה ב-2009. לוין, שסבלה מבריאות לקויה במשך שנים רבות, נפטרה ב-17 ביוני בגיל 69 בסקרמנטו. היה הותירה את בעלה, שני ילדים וחמישה נכדים.